KULUTTAJALIITTO
KONSUMENTFÖRBUNDET

LAUSUNTO 8.12.2022

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta

mmv@eduskunta.fi

HE 283/2022 vp

KULUTTAJALIITON LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAIKSI ELINTARVIKEMARKKINALAIN MUUTTAMISESTA

Kuluttajaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua ja tulla kuulluksi otsikkoasiassa ja lausuu kohteliaimmin seuraavaa:

Esityksen tavoitteena on parantaa elintarvikemarkkinoiden toimivuutta ja turvata elintarvikeketjussa heikoimmassa asemassa olevien toimijoiden asemaa. Esityksen tavoitteena on tarkentaa valtuutetun tehtäviä ja edesauttaa lain tulkintaa poistamalla joitakin esille tulleita epäselvyyksiä. Kuluttajaliitto pitää näitä esityksen tavoitteita sinänsä kannatettavina. Elintarvikemarkkinoiden toimivuudella ja toimivalla kilpailulla on myös kuluttajien kannalta iso merkitys. Kotimaisen ruoantuotannon turvaaminen ja laaja kotimainen valikoima ovat suomalaisille kuluttajille tärkeitä. Valtaosa suomalaisista kuluttajista nostaa kotimaisuuden kolmen tärkeimmän ostopäätöksiin vaikuttavan tekijän joukkoon. Eniten kuluttajien ostopäätöksiin vaikuttaa kuitenkin hinta (Kuluttajaliitto/Aula Research 2020). Kuluttajaliitto kantaa suurta huolta tällä hetkellä elintarvikkeiden ja muiden arjen välttämättömien hyödykkeiden voimakkaasta hintojen noususta. Elintarvikkeiden inflaatio on hyvin suurta tällä hetkellä. Samaan aikaan kuluttajien taloudellinen joustovara on erittäin vähäistä ja moni kuluttaja kertoo joutuneensa jo säästämään muun muassa elintarvikehankinnoistaan (Kuluttajaliitto/Aula Research 2022).

Tätä taustaa vastaan Kuluttajaliitto katsoo, että elintarvikeketjun toimintaan puuttuvaa lainsäädäntöä tulisi tarkastella myös kuluttajanäkökulmasta: miten esitetyt muutokset lainsäädäntöön vaikuttavat kuluttajien saatavilla olevaan valikoimaan sekä tuotteiden hintaan? Ehdotuksista ei ole nähdäksemme tehty sen kummempaa kuluttajavaikutusten arviointia, mutta maksuaikojen lyhentämistä koskevan pykälän osalta on todettu lyhyesti, että muutoksella saattaa olla tiettyjen tuotteiden osalta kuluttajahintoja nostava vaikutus. Ketjun toimijoilta tulisi selvittää, miten he arvioivat muutosten voivan vaikuttaa kuluttajarajapinnassa ja punnita esitettyjen muutosten perusteita ja hyödyllisyyttä myös tältä kannalta.

Kuluttajaliitto kannattaa elintarvikemarkkinavaltuutetun toimivaltuuksien selkiyttämistä, vaikkakin näyttää siltä, ettei esitetyt muutokset tuo suuria muutoksia nykytilanteeseen. Kuluttajien näkökulmasta on hyödyllistä ja tarpeellista, että elintarvikemarkkinavaltuutettu seuraa markkinatilannetta ja toimii kaikissa tilanteissa puolueettomasti ja riippumattomasti. Markkinoiden seurantaan liittyy nähdäksemme myös kysymys siitä, missä tilanteissa ja mitä tietoja valtuutetun on mahdollista saada nähtäväkseen. Kuluttajien on erittäin vaikea arvioida, ovatko kaikki elintarvikkeiden hintojen korotukset perusteltuja ja miten arvo ketjun toimijoiden välillä jakautuu. Kuluttajaliitto pitää tärkeänä, että valvovilla viranomaisilla olisi riittävät tiedonsaantimahdollisuudet markkinoiden toimivuuden arvioimiseksi sekä mahdollisiin väärinkäytöksiin puuttumiseksi. Kilpailu- ja kuluttajaviraston sekä elintarvikemarkkinavaltuutetun yhteistyötä tulisi edistää ja tiivistää sen

Kuluttajaliitto ry Konsumentförbundet rf
The Consumers' Union of Finland
Ritarikatu 1 B, 00170 Helsinki | +358 9 454 2210 | info@kuluttajaliitto.fi | kuluttajaliitto.fi

turvaamiseksi, että markkinat toimivat tässä erityisessä tilanteessa kaikkien ketjun toimijoiden sekä kuluttajien kannalta reilusti.

Valvovan viranomaisen resurssien turvaaminen on tärkeää, mikäli tehtäviä ja toimivaltuuksia laajennetaan. Vain riittävillä resursseilla voidaan turvata tehokas toiminta.

Kuluttajaliitto ry

Tiina Vyyryläinen
vaikuttamistyön päällikkö, OTK